

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. vasario 21 d.*

„Socialinė apsauga — Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 — 72 straipsnis, 78 straipsnio 2 dalies b punktas ir 79 straipsnio 1 dalies a punktas — Šeimos išmokos našlaičiams — Draudimo ir darbo laikotarpių sumavimas — Likusio gyvo tėvo įgyti laikotarpiai kitoje valstybėje narėje — Neatsižvelgimas“

Byloje C-619/11

dėl *Tribunal du travail de Bruxelles* (Belgija) 2011 m. lapkričio 15 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2011 m. lapkričio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Patricia Dumont de Chassart

prieš

Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés (ONAFTS)

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (pranešėjas), C. Toader ir C. G. Fernlund,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2012 m. lapkričio 7 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- P. Dumont de Chassart, atstovaujamos advokatų F. Hachez ir T. Delahaye,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck ir M. Jacobs, padedamų advokatų J. Vanden Eynde ir L. Delmotte,
- Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos E. Sitbon, M. Veiga ir S. Cook,
- Europos Komisijos, atstovaujamos V. Kreuzsitz ir G. Rozet,

susipažinęs su 2012 m. gruodžio 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3), iš dalies pakeistu 1999 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1399/1999 (OL L 164, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 354; toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 72 straipsnio, 78 straipsnio 2 dalies b punkto ir 79 straipsnio 1 dalies a punkto aiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant P. Dumont de Chassart ir *Office national d’allocations familiales pour travailleurs salariés* (ONAFTS) (toliau – ONAFTS) ginčą dėl ONAFTS atsisakymo skirti P. Dumont de Chassart sūnui šeimos išmokas našlaičiams.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

- 3 Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkte nustatyta, kad šiame reglamente sąvoka „pagal darbo sutartį dirbantis asmuo“ reiškia bet kurį asmenį, apdraustą privalomuoju arba neprivalomuoju nuolatiniu draudimu nuo vieno ar daugiau draudiminių įvykių, kuriuos apima pagal darbo sutartį dirbančių asmenų socialinės apsaugos sistemos sritys.
- 4 Šio reglamento 2 straipsnyje „Asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas“ numatyta:
 - „1. Šis reglamentas taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ar savarankiškai dirbantiems asmenims ir studentams, kuriems yra taikomi ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai arba asmenys be pilietybės ar pabėgėliai, gyvenantys vienos iš valstybių narių teritorijoje, bei jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.
 2. Šis reglamentas taikomas maitintojo netekusiems asmenims, kurie buvo išlaikomi pagal darbo sutartį dirbančių ar savarankiškai dirbančių asmenų ir studentų, kuriems buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, nepriklausomai nuo šių asmenų pilietybės, jei šie maitintojo netekę asmenys yra vienos iš valstybių narių piliečiai ar asmenys be pilietybės arba pabėgėliai, gyvenantys kurios nors valstybės narės teritorijoje.“
- 5 Minėto reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
 - „1. Šis reglamentas taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis:
<...>
c) senatvės išmokas;
<...>
h) išmokas šeimai.“

- 6 Reglamento Nr. 1408/71 III antraštinės dalies 7 skyriuje „Išmokos šeimai“ esančiame šio reglamento 72 straipsnyje „Draudimo, darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo laikotarpių sumavimas“ nustatyta:

„Jeigu pagal valstybės narės teisės aktus teisės į išmokas įgijimas priklauso nuo įgytų draudimo, darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo laikotarpių, tos valstybės kompetentinga įstaiga sumuoja reikiamo dydžio draudimo, darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo laikotarpius, įgytus bet kurioje kitoje valstybėje narėje, tartum šie laikotarpiai būtų įgyti pagal jos administruojamus teisės aktus.“

- 7 Reglamento Nr. 1408/71 III antraštinės dalies 8 skyriuje „Išmokos pensininkų išlaikomiems vaikams ir našlaičiams“ esantis šio reglamento 78 straipsnis „Našlaičiai“ suformuluotas taip:

„1. Sąvoka „išmokos“ šiame straipsnyje reiškia pašalpas šeimai ir, kur reikia, papildomas ar specialias pašalpas našlaičiams.

2. Išmokos našlaičiams, nepaisant to, kurios valstybės narės teritorijoje našlaitis arba fizinis ar juridinis asmuo, kuris faktiškai jį išlaiko, gyvena, mokamos pagal šias taisykles:

- a) našlaičiui, mirus pagal darbo sutartį dirbusiam asmeniui arba savarankiškai dirbusiam asmeniui, kuriam buvo taikomi vienos valstybės narės teisės aktai, tiktai pagal tos valstybės teisės aktus;
- b) našlaičiui, mirus pagal darbo sutartį dirbusiam asmeniui arba savarankiškai dirbusiam asmeniui, kuriam buvo taikomi kelių valstybių narių teisės aktai:
 - i) remiantis valstybės narės, kurios teritorijoje našlaitis gyvena, teisės aktais, su sąlyga, kad, atsižvelgiant į 79 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatas, teisė į vieną iš 1 dalyje nurodytų išmokų įgyjama pagal tos valstybės teisės aktus;

<...>“

- 8 Tame pačiame 8 skyriuje minėto reglamento 79 straipsnis „Bendrosios nuostatos dėl išmokų pensininkų išlaikomiems vaikams ir našlaičiams“ suformuluotas taip:

„1. Išmokos pagal 77, 78 ir 78a straipsnius mokamos pagal teisės aktus, kurie, pritaikius tų straipsnių nuostatas, nustatyti atsakingos už tokių teisės aktų administravimą [taikymą] įstaigos, ir jos lėšomis, tartum pensininkui ar velioniui buvo taikomi tiktai kompetentingos valstybės teisės aktai.

Tačiau:

- a) jeigu pagal tuos teisės aktus teisės gauti išmokas įgijimas, išsaugojimas ar atgavimas priklauso nuo draudimo, darbo pagal darbo sutartį, savarankiško darbo arba gyvenimo [šalyje] laikotarpių trukmės, ši trukmė nustatoma atsižvelgiant į 45 straipsnio arba, priklausomai nuo atvejo, į 72 straipsnio nuostatas;

<...>“

- 9 Pagal to paties reglamento VI priedą „Specialios tam tikrų valstybių narių teisės aktų taikymo procedūros“:

„A. Belgija

<...>

7. Pagal reglamento 72 straipsnį ir 79 straipsnio 1 dalies a punktą įskaičiuojamas darbo pagal darbo sutartį ir (arba) draudimo laikotarpis, įgytas pagal kitos valstybės narės teisės aktus, kai teisė gauti išmokas pagal Belgijos teisės aktus priklauso nuo to, ar konkrečiu ankstesniu laikotarpiu buvo įvykdytos dirbančių pagal darbo sutartį sistemos kvalifikacinės sąlygos šeimos išmokoms gauti.

<...>“

- 10 1972 m. kovo 21 d. Tarybos Reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką (OL L 74, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 83), iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 118/97, 15 straipsnyje, kuriame nurodytos bendrosios laikotarpių sumavimo taisyklės, be kita ko, nustatyta:

„1. Reglamento [Nr. 1408/71] 18 straipsnio 1 dalyje, 38 straipsnyje, 45 straipsnio 1–3 dalyse, 64 straipsnyje ir 67 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytais atvejais laikotarpiai sumuojami pagal šias taisykles:

- a) Prie draudimo laikotarpio ar gyvenimo [šalyje] laikotarpių, įgytų pagal vienos valstybės narės teisės aktus, pridedami draudimo arba gyvenimo [šalyje] laikotarpiai, įgyti pagal [bet kurios] kitos valstybės narės teisės aktus, kiek būtina jais remtis, kad būtų papildyti draudimo ar gyvenimo [šalyje] laikotarpiai, įgyti pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus, suteikiantys teises įgyti, išsaugoti ar atgauti išmokas, su sąlyga, kad tie draudimo ar gyvenimo [šalyje] laikotarpiai nesutampa. <...>

<...>“

Belgijos teisės aktai

- 11 1939 m. gruodžio 19 d. Konsoliduoto pašalpų šeimai pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims įstatymo (toliau – Konsoliduotas įstatymas) 56bis straipsnio 1 dalyje numatyta, kad našlaičiui skiriamos numatyto dydžio šeimos išmokos našlaičiams, jeigu vieno iš jo tėvų mirties momentu vienas iš tėvų, mirusysis arba likęs gyvas, per dvylikos mėnesių laikotarpį prieš mirtį atitiko sąlygas pagal šį įstatymą reikalauti bent šešių nustatyto dydžio mėnesinių pašalpų.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 12 Belgijos pilietė P. Dumont de Chassart yra G. Descampe, taip pat Belgijos piliečio, našlė. Jų sūnus Diego Descampe, kuris taip pat yra Belgijos pilietis, gimė 2000 m. sausio 23 d. Prancūzijoje.
- 13 Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad P. Dumont de Chassart nuo 1993 m. rugsėjo 28 d. iki 2008 m. rugpjūčio 31 d. Prancūzijoje dirbo pagal darbo sutartį. G. Descampe dirbo pagal darbo sutartį tiek Belgijoje (laikotarpiais tarp 1968 ir 1976 m. bei 1987 ir 1988 m.), tiek Prancūzijoje (laikotarpiu tarp 1989 ir 2002 m.). Nuo tada G. Descampe nebedirbo ir kaip „iš anksto į pensiją išėjęs asmuo“ gyveno Prancūzijoje tik iš savo santaupų ir negavo jokios pašalpos.
- 14 2008 m. balandžio 25 d. G. Descampe mirė Prancūzijoje.
- 15 2008 m. rugpjūčio 31 d. P. Dumont de Chassart su sūnumi grįžo gyventi į Belgiją, kur maždaug mėnesį dirbo pagal darbo sutartį, paskui tapo bedarbe.
- 16 2008 m. spalio 13 d. P. Dumont de Chassart pateikė ONAFTS prašymą skirti jos sūnui šeimos išmokas našlaičiams.

- 17 2009 m. vasario 4 d. ji taip pat paprašė ONAFTS nuo 2008 m. rugsėjo 1 d. skirti šeimos išmokų priedą šeimoms, kuriose yra tik vienas iš tėvų.
- 18 2009 m. kovo 9 d. ONAFS pranešė P. Dumont de Chassart, kad nuo 2008 m. rugsėjo 1 d. jai skirtos šeimos išmokos atsižvelgiant į jos Belgijoje vykdytą profesinę veiklą.
- 19 2009 m. balandžio 6 d. ONAFTS, be to, nurodė P. Dumont de Chassart, kad nuo 2008 m. spalio 1 d. jai taip pat skirtas priedas šeimoms, kuriose yra tik vienas iš tėvų.
- 20 Tačiau 2009 m. lapkričio 20 d. ONAFTS nusprendė atsisakyti skirti suinteresuotajai šeimos išmokas našlaičiams dėl to, kad per dvylikos mėnesių laikotarpį iki mirties G. Descampe neatitiko nustatytų sąlygų reikalauti bent šešių nustatyto dydžio mėnesinių pašalpų pagal Konsoliduoto įstatymo 56bis straipsnio 1 dalį.
- 21 2010 m. vasario 5 d. P. Dumont de Chassart *Tribunal du travail de Bruxelles* pareiškė ieškinį, kuriame ginčija šį atsisakymą; ji tvirtina, kad ONAFTS privalėjo jai skirti šeimos išmokas našlaičiams, atsižvelgusi į draudimo ir darbo laikotarpius, kuriuos ji įgijo Prancūzijoje iki vyro mirties.
- 22 Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą šis teismas pastebi, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 78 straipsnio 2 dalies b punktą taikoma teisė yra našlaičio gyvenamosios vietos teisė, todėl nuo 2008 m. rugsėjo 1 d. P. Dumont de Chassart padėčiai taikytina Belgijos teisė. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Konsoliduoto įstatymo 56bis straipsnio 1 dalį teisę į šeimos išmokas našlaičiams galima pagrįsti tiek mirusiojo, tiek likusio gyvo tėvo padėtimi. Tačiau šioje pagrindinėje byloje tokio prašymo velionio tėvo padėtimi pagrįsti negalima, nes per dvylikos mėnesių laikotarpį iki mirties jis neatitiko sąlygų reikalauti bent šešių nustatyto dydžio mėnesinių pašalpų, kaip numatyta Konsoliduotame įstatyme. Kalbant apie likusio gyvo iš tėvų padėtį, P. Dumont de Chassart atitiktų šią sąlygą tik tuo atveju, jeigu Prancūzijoje įgyti suinteresuotosios draudimo ir darbo laikotarpiai būtų prilyginti Belgijoje įgytiems draudimo ir darbo laikotarpiams.
- 23 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnyje numatytos lygiavertiškumo taisyklės įgyvendinimas paneigiamas šio reglamento 79 straipsnio 1 dalimi. Kaip pagrindinėje byloje tvirtina ONAFTS, šioje nuostatoje, kurioje daroma nuoroda į minėtą 72 straipsnį, nurodomi tik mirusiojo, o ne likusio gyvo darbuotojo įgyti draudimo ir darbo laikotarpiai. Todėl Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnio 1 dalies ir nuorodos į šio reglamento 72 straipsnį taikymo sritis *ratione personae* yra labiau apribota nei Konsoliduoto įstatymo 56bis straipsnio 1 dalies.
- 24 *Tribunal du travail de Bruxelles* abejoja, ar šiuo Konsoliduoto įstatymo 56bis straipsnio 1 dalies taikymo srities apribojimu Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnio 1 dalimi pažeidžiami Sąjungos teisėje įtvirtinti vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principai. Šiuo klausimu šis teismas visų pirma abejoja dėl skirtingo požiūrio į vaikus, kurių tėvai niekada neišvyko iš Belgijos teritorijos vykdyti profesinės veiklos kitoje valstybėje narėje, ir vaikus, kurių tėvai, Sąjungos piliečiai, gyvena kitoje valstybėje narėje, kur pagal Belgijos teisės aktus reikšmingu referenciniu laikotarpiu likęs gyvas tėvas dirbo, o miręs tėvas nevykdė jokios veiklos. Iš tiesų pirmuoju atveju likęs gyvas vienas iš tėvų, referenciniu laikotarpiu dirbęs Belgijoje, be mirusio kito tėvo įgytų draudimo ir darbo laikotarpių, taip pat gali pasinaudoti savo paties Belgijoje įgytais draudimo ir darbo laikotarpiais, o antruoju atveju likęs gyvas tėvas negali Belgijoje remtis kitoje valstybėje narėje įgytais laikotarpiais.

- 25 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal du travail de Bruxelles* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamento [Nr. 1408/71] 79 straipsnio [1 dalimi] pažeidžiami lygybės ir nediskriminavimo principai, įtvirtinti, be kita ko, 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos [Europos] žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 14 straipsnyje, prireikus taikomi kartu su [EB] sutarties konsoliduotos redakcijos 17, 39 ir (arba) 43 straipsniais, kai ji aiškinama taip, kad pagal ją draudimo, darbo pagal sutartį ar savarankiško darbo laikotarpių lygiavertiškumo taisyklės, numatytas [šio reglamento] 72 straipsnyje, galima taikyti tik atsižvelgiant į mirusio tėvo padėtį, o tai reiškia, kad pagal [Konsoliduoto įstatymo] 56bis straipsnio 1 dalį likęs gyvas tėvas, kuris, neatsižvelgiant į jo pilietybę, yra valstybės narės pilietis ar patenka į [to paties reglamento] taikymo asmenų atžvilgiu sritį ir [Konsoliduoto įstatymo] 56bis straipsnio 1 dalyje nurodytu dvylikos mėnesių laikotarpiu dirbo kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, negali įrodyti, kad atitinka sąlygą, pagal kurią, kaip reikalavimo teisę turintis asmuo, kaip tai suprantama pagal [to paties įstatymo] 51 straipsnio 3 dalies 1 punktą, per dvylika mėnesių iki mirties būtų galėjęs reikalauti šešių nustatyto dydžio mėnesinių pašalpų, nors likusiam gyvam tėvui, Belgijos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiui, kuris [Konsoliduoto įstatymo] 56bis straipsnio 1 dalyje nurodytu dvylikos mėnesių laikotarpiu dirbo tik Belgijoje, tam tikrais atvejais dėl to, kad jis niekada nebuvo išvykęs iš Belgijos teritorijos, būtų leidžiama tai įrodyti?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnį, 78 straipsnio 2 dalies b punktą ir 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktą reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas, sumuojant draudimo ir darbo laikotarpius, reikalingus valstybėje narėje teisei į išmokas našlaičiams įgyti, galima atsižvelgti tik į mirusio tėvo įgytus laikotarpius kitoje valstybėje narėje ir negalima atsižvelgti į likusio gyvo tėvo įgytus laikotarpius. Jei yra būtent taip, šis teismas klausia, ar šios Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos atitinka bendrąjį vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principą.

Dėl Reglamento Nr. 1408/71 taikymo

- 27 Pirmiausia reikia pažymėti, kad, priešingai, nei rašytinėse pastabose tvirtina Belgijos vyriausybė, negalima iš mirusio tėvo, kaip antai G. Descampe, išlaikytinių atimti teisės remtis Reglamento Nr. 1408/71 taikymu, motyvuojant tuo, kad šis tėvas prarado „darbuotojo“ statusą, kaip jis suprantamas pagal šio reglamento 1 straipsnio a punktą, nes mirties momentu nebebuvo apdraustas jokioje socialinės apsaugos srityje, nurodytoje šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje.
- 28 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 2 straipsnį, kuriame nustatyta šio reglamento taikymo sritis asmenų atžvilgiu, jis taikomas mirus darbuotojams, kuriems „buvo taikoma“ vienos ar daugiau valstybių narių socialinės apsaugos sistema, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 4 straipsnio 1 dalį, maitintojo netekusiems asmenims (šiuo klausimu žr. 1978 m. kovo 16 d. Sprendimo *Laumann*, 115/77, Rink. p. 805, 5 punktą ir 1997 m. birželio 25 d. Sprendimo *Mora Romero*, C-131/96, Rink. p. I-3659, 21 punktą).
- 29 Pagrindinėje byloje akivaizdu, kad G. Descampe, kuris vykdė profesinę veiklą tiek Belgijoje, tiek Prancūzijoje tarp 1968 ir 2002 m., priklausė šių dviejų valstybių narių socialinės apsaugos sistemoms. Taigi iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad jei G. Descampe nebūtų miręs likus nedaug laiko iki pensinio amžiaus, jis būtų turėjęs teisę, be kita ko, į senatvės pensiją, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalies c punktą, abiejose šiose valstybėse narėse.

- 30 Bet kuriuo atveju neginčijama, kad ir prieš G. Descampe mirtį, ir jam mirus, P. Dumont de Chassart, kuri prašo skirti pagrindinėje byloje nagrinėjamą šeimos išmoką našlaičiams, buvo apdrausta socialinės apsaugos draudimu valstybėje narėje, kaip suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalį, o tai reiškia, kad ji turi „darbuotojo“ statusą, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnio a punktą, todėl pagal minėto reglamento 2 straipsnį šis reglamentas jai taikomas.
- 31 Todėl reikia konstatuoti, kad situacija, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, patenka į Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį asmenų atžvilgiu.

Dėl Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnio, 78 straipsnio 2 dalies b punkto ir 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punkto išaiškinimo

- 32 Kiek tai susiję su teise į išmokas našlaičiams, reikia priminti, kad Reglamento Nr. 1408/71 78 straipsnyje nurodytomis taisyklėmis siekiama nustatyti valstybę narę, kurios teisės aktais reglamentuojamas šių išmokų skyrimas, todėl jos iš esmės suteikiamos tik pagal šios valstybės narės teisės aktus. Iš šio straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio matyti, kad jeigu mirusiam darbuotojui buvo taikomi kelių valstybių narių teisės aktai, šios išmokos suteikiamos pagal valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena mirusio darbuotojo našlaitis, teisės aktus. Taigi pagal šią nuostatą tik gyvenamosios vietos valstybė narė yra kompetentinga skirti nagrinėjamas išmokas (žr., be kita ko, 1997 m. vasario 27 d. Sprendimo *Bastos Moriana ir kt.*, C-59/95, Rink. p. I-1071, 15 ir 18 punktus bei 2011 m. spalio 20 d. Sprendimo *Pérez García ir kt.*, C-225/10, Rink. p. I-10111, 39 punktą).
- 33 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą kompetentinga valstybė narė turi mokėti išmokas pagal savo nacionalinės teisės aktus, „tartum“ mirusiam darbuotojui buvo taikomi tik šie teisės aktai.
- 34 Belgijos vyriausybė tvirtina, kad pagal šias Reglamento Nr. 1408/71 nuostatas sumuojant draudimo ir darbo laikotarpius, reikalingus teisei į išmokas našlaičiams įgyti, galima atsižvelgti į mirusio tėvo įgytus laikotarpius, tik jeigu jis jau yra įgijęs tam tikrą draudimo ar darbo laikotarpį valstybėje narėje, kurioje prašoma skirti išmokas. Vadinas, nustatant teisę į Belgijos teisės aktuose numatytas išmokas našlaičiams, pagrindinėje byloje negalima atsižvelgti į P. Dumont de Chassart Prancūzijoje per metus iki vyro mirties įgytus draudimo ir darbo laikotarpius.
- 35 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, žinoma, Reglamento Nr. 1408/71 78 straipsniu pagal jo 2 dalies a ir b punktų pirmos pastraipos formuluotę reglamentuojama tik „mirusio darbuotojo našlaičio“ teisė į išmokas. Todėl ši nuostata netaikoma, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, atvejais, kai vaikai tapo našlaičiais mirus tėvui, kuris pats neturėjo darbuotojo statuso (1989 m. kovo 14 d. Sprendimo *Baldi*, 1/88, Rink. p. 667, 15 punktą).
- 36 Be to, tiesa tai, kad Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa, kiek tai susiję su išmokų mokėjimu, pagal šio straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos formuluotę taikoma tik „velionio“ padėčiai.
- 37 Tačiau primintina, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 32 ir 33 punktų, Reglamento Nr. 1408/71 78 straipsnio 2 dalimi ir 79 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa tik skelbiama „kolizinė norma“, kurios tikslas – apibrėžti našlaičiams, kurių miręs tėvas turėjo darbuotojo statusą, taikytinus teisės aktus ir instituciją, įpareigotą mokėti juose nurodytas išmokas.
- 38 Taigi šiomis nuostatomis siekiama ne tik išvengti kelių nacionalinių teisių taikymo vienu metu ir iš to galinčių kilti sunkumų, bet ir užtikrinti, kad, nesant asmenims, patenkantiems į Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį, taikytinos teisės, jiems nebūtų panaikinta socialinė apsauga (pagal analogiją žr. 1998 m. birželio 11 d. Sprendimo *Kuusijärvi*, C-275/96, Rink. p. I-3419, 28 punktą).

- 39 Vis dėlto šiomis nuostatomis, vertinamomis atskirai, nesiekama nustatyti materialinių teisės į išmokas našlaičiams egzistavimo sąlygų. Todėl iš esmės šios sąlygos turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės teisės aktuose (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 7 d. Sprendimo *Bakker*, C-106/11, 32 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 40 Reglamentu Nr. 1408/71 nesukurama bendra socialinės apsaugos sistema, pagal ją gali toliau egzistuoti atskiros nacionalinės sistemos ir vienintelis jo tikslas yra užtikrinti šių sistemų koordinavimą. Taigi pagal ją gali egzistuoti atskiros sistemos, lemiančios skirtingus reikalavimus įvairių institucijų atžvilgiu, prieš kurias išmokų gavėjas gali remtis tiesioginėmis teisėmis vien pagal vidaus teisę arba pagal vidaus teisę, prireikus papildytą Sąjungos teise (2008 m. balandžio 3 d. Sprendimas *Chuck*, C-331/06, Rink. p. I-1957, 27 punktą).
- 41 Kadangi nėra suderinimo Europos Sąjungos lygmeniu, kiekviena valstybė narė išlieka kompetentinga laikydamosi Sąjungos teisės savo teisės aktuose nustatyti socialinės apsaugos sistemos išmokų skyrimo sąlygas (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *van Delft ir kt.*, C-345/09, Rink. p. I-9879, 84 ir 99 punktus bei 2011 m. birželio 30 d. Sprendimo *Silva Martins*, C-388/09, Rink. p. I-5737, 71 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 42 Vadinas, „mirusio darbuotojo“ statusas, taikant Reglamento Nr. 1408/71 78 straipsnio 2 dalį ir 79 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, yra tik sąsajos kriterijus, kuris lemia, pirma, šių nuostatų taikymą ir, antra, kartu su našlaičio gyvenamąja vieta – taikytiną nacionalinę teisę.
- 43 Nagrinėjamu atveju akivaizdu, kad dėl Reglamento Nr. 1408/71 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktyje nurodyto sąsajos kriterijaus taikomi Belgijos teisės aktai, t. y. Konsoliduoto įstatymo 56bis straipsnio 1 dalis. Todėl pagal Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą būtent kompetentingos Belgijos institucijos turi mokėti atitinkamas išmokas pagal Belgijos teisės aktus, tartum G. Descampe buvo taikomi tik šie teisės aktai.
- 44 Pagal šias nuostatas, pirma, Belgijos teisės aktai yra taikytini teisės aktai dėl išmokų našlaičiams skyrimo, o kompetentingos Belgijos institucijos yra atsakingos už šių išmokų mokėjimą, antra, teisės į išmokas našlaičiams egzistavimas, remiantis šio sprendimo 39–41 punktuose priminta teismo praktika, priklauso nuo Belgijos teisės aktų, t. y. Konsoliduoto įstatymo 56bis straipsnio 1 dalies, turinio.
- 45 Šiuo klausimu akivaizdu, kad pagal šią nacionalinę nuostatą nustatant, ar asmuo turi teisę į išmokas našlaičiams, leidžiama atsižvelgti į draudimo ir darbo laikotarpius, įgytus tiek mirusio, tiek likusio gyvo tėvo.
- 46 Šiomis aplinkybėmis pagal Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punkte nurodytą taisyklę kompetentingos Belgijos institucijos, pagrindinėje byloje siekdamos nustatyti, ar asmuo turi teisę į išmokas našlaičiams, vadovaudamosi draudimo ir darbo laikotarpių sumavimo principu, įtvirtintu to paties reglamento 72 straipsnyje, į kurį daroma nuoroda šio 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punkte, turi atsižvelgti į likusio gyvo tėvo įgytus draudimo ir darbo laikotarpius kitoje valstybėje narėje.
- 47 Iš tiesų šioje nuostatoje, kuri suteikia esminį pobūdį taikytinai nacionalinei teisei, mirusio darbuotojo našlaičio naudai numatant draudimo ir darbo laikotarpių sumavimo principą, nėra jokio šių nacionalinės teisės aktų taikymo srities asmenų atžvilgiu apribojimo. Be to, reikia konstatuoti, kad šioje nuostatoje nėra jokios nuorodos į „mirusio darbuotojo“ sąvoką.
- 48 Tačiau Belgijos vyriausybė tvirtina, kad kompetentingos Belgijos institucijos į kitoje valstybėje narėje vykdytos veiklos laikotarpius, siekdamos juos sumuoti, gali atsižvelgti, tik jeigu ataskaitiniu laikotarpiu Belgijoje vykdyta bent minimali veikla. Todėl Reglamento Nr. 1408/71 79 straipsnį galima aiškinti tik taip, kad pagal ją šios institucijos privalo atsižvelgti į P. Dumont de Chassart vykdytą veiklą

Prancūzijoje, tik jeigu ši veikla papildo Belgijoje įgytą draudimo ar darbo laikotarpį. Anot šios vyriausybės, nagrinėjamu atveju nei G. Descampe, nei P. Dumont de Chassart negali remtis tokio laikotarpio įgijimu Belgijoje per metus prieš G. Descampe mirtį.

- 49 Šiam aiškinimui negalima pritarti.
- 50 Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs 2011 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bergström* (C-257/10, Rink. p. I-13227) 44 punkte, kompetentinga valstybė narė, svarstydama, ar skirti šeimos išmoką, negali reikalauti, kad, be draudimo ir darbo laikotarpių kitoje valstybėje narėje, jos teritorijoje būtų įgytas kitas laikotarpis.
- 51 Tiek Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnio, tiek šio reglamento VI priedo A dalies 7 punkto formuluotės, susijusios su išmokų našlaičiams skyrimu Belgijoje, šiuo klausimu yra nedviprasmiškos. Pagal pirmąją iš šių nuostatų iš tiesų reikalaujama sumuojant atsižvelgti į „draudimo, darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo laikotarpius, įgytus bet kurioje kitoje valstybėje narėje“, kaip į laikotarpius, įgytus pagal kompetentingos institucijos teisės aktus, o pagal antrąją, kad būtų galima skirti išmokas našlaičiams, „įskaičiuojami“ draudimo ir darbo laikotarpiai, įgyti pagal kitos valstybės narės teisės aktus (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Bergström* 41 punktą).
- 52 Be to, reikia priminti, kad Reglamentas Nr. 1408/71 buvo priimtas remiantis EEB sutarties 51 straipsniu (EB sutarties 51 straipsnis, po pakeitimo – EB 42 straipsnis, vėliau – SESV 48 straipsnis), kuriuo Europos Sąjungos Tarybai leista socialinės apsaugos srityje imtis priemonių, būtinų laisvam darbuotojų judėjimui užtikrinti, be kita ko, įtvirtinant sistemą, leidžiančią darbuotojams migrantams ir jų išlaikytiniams užtikrinti pagal skirtingų valstybių įstatymus nustatomų „visų laikotarpių“ sumavimą, kad jie įgytų ir išlaikytų teisę į išmokas ir kad būtų galima apskaičiuoti tų išmokų dydį (minėto Sprendimo *Bergström* 42 punktą).
- 53 Šis aiškinimas taip pat atitinka SESV 48 straipsniu siekiamą tikslą prisidėti prie kuo didesnės darbuotojų migrantų judėjimo laisvės užtikrinimo, į kurį atsižvelgiant turi būti aiškinamos Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *da Silva Martins* 70 punktą ir 2012 m. birželio 12 d. Sprendimo *Hudzinski ir Wawrzyniak*, C-611/10 ir C-612/10, 53 punktą; šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Bergström* 43 punktą).
- 54 Iš tiesų SESV 45–48 straipsniais, kaip ir jiems įgyvendinti priimtu Reglamentu Nr. 1408/71, pirmiausia siekiama išvengti, kad darbuotojas, kuris pasinaudodamas laisvo judėjimo teise dirbo daugiau nei vienoje valstybėje narėje, be objektyvaus pateisinimo būtų vertinamas mažiau palankiai nei darbuotojas, kuris visą laiką dirbo vienoje valstybėje narėje (žr., be kita ko, minėtų sprendimų *da Silva Martins* 76 punktą ir *Hudzinski ir Wawrzyniak* 80 punktą).
- 55 Taigi nagrinėjamu atveju, jei sprendama, ar asmuo turi teisę į išmokas našlaičiams, valstybė narė neatsižvelgtų į draudimo ir darbo laikotarpius, kuriuos darbuotojas, valstybės pilietis ir likęs gyvas mirusio darbuotojo vaiko tėvas, įgijo kitoje valstybėje narėje, šio darbuotojo padėtis galėtų tapti mažiau palanki vien dėl to, kad jis pasinaudojo teise laisvai judėti, garantuojama SESV 45 straipsniu, todėl jis galėtų būti atgrasomas mirus sutuoktiniui pasinaudoti teise laisvai judėti pagal tą pačią nuostatą arba pagal SESV 21 straipsnį ir grįžti į kilmės valstybę narę.
- 56 Šio aiškinimo negali paneigti nė vienas iš Belgijos vyriausybės nurodytų argumentų.
- 57 Visų pirma Reglamento Nr. 574/72, iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 118/97, 15 straipsnio 1 dalies a punktas, kuriuo ši vyriausybė rėmėsi rašytinėse pastabose, pagal jo pirmos pastraipos formuluotę aiškiai taikomas tik ligos ir motinystės, invalidumo, senatvės išmokoms ir išmokoms mirties bei nedarbo atveju. Tačiau ši nuostata nesusijusi su šeimos išmokomis, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamos išmokos našlaičiams.

- 58 Be to, minėtas Sprendimas *Pérez García ir kt.*, kuriuo per posėdį rėmėsi ši vyriausybė, yra nereikšmingas sprendžiant pagrindinę bylą, nes nesusijęs su draudimo ir darbo laikotarpių sumavimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnį ir 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktą.
- 59 Galiausiai, kalbant apie 1980 m. balandžio 24 d. Sprendimą *Coonan* (110/79, Rink. p. 1445, 13 punktas) ir 1981 m. sausio 27 d. Sprendimą *Vigier* (70/80, Rink. p. 229, 19 ir 20 punktai), taip pat nurodytus per posėdį, nors tiesa, jog Teisingumo Teismas šiuose sprendimuose nusprendė, kad jeigu pagal nacionalinės teisės aktus priklausymas socialinės apsaugos sistemai susietas su sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo prieš tai būtų priklausęs nacionalinei socialinės apsaugos sistemai, Reglamentu Nr. 1408/71 valstybės narės neįpareigojamos prilyginti kitoje valstybėje narėje įgytų draudimo laikotarpių laikotarpiams, kuriuos pirma reikėjo įgyti nacionalinėje teritorijoje, pakanka konstatuoti, kad ši byla nesusijusi su priklausymu socialinės apsaugos sistemai, nes P. Dumont de Chassart priklauso Belgijos pagal darbo sutartį dirbančių asmenų socialinės apsaugos sistemai.
- 60 Darytina išvada, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnį ir 79 straipsnio 1 dalies a punktą toli gražu nedraudžiama tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atsižvelgti į draudimo ir darbo laikotarpius, kuriuos likęs gyvas mirusio darbuotojo vaiko tėvas įgijo kitoje valstybėje narėje, ir, atvirkščiai, reikalaujama į juos atsižvelgti, kai kompetentingos valstybės narės teisės aktuose numatyta, kad teisė į išmokas našlaičiams gali būti grindžiama ne tik mirusio tėvo, bet ir likusio gyvo tėvo, jeigu jie turi darbuotojų statusą, padėtimi.
- 61 Šiomis aplinkybėmis nereikia nagrinėti, ar minėtos Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos atitinka vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principą.
- 62 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1408/71 72 straipsnį, 78 straipsnio 2 dalies b punktą ir 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktą reikia aiškinti taip: jeigu valstybės narės nacionalinės teisės aktuose numatyta, kad teisė į išmokas našlaičiams gali būti grindžiama tiek mirusio tėvo, tiek likusio gyvo tėvo, kai jie turi darbuotojų statusą, padėtimi, pagal šias nuostatas reikalaujama sumuojant laikotarpius, reikalingus teisei į išmokas pirmojoje iš šių valstybių narių įgyti, atsižvelgti į likusio gyvo tėvo kitoje valstybėje narėje įgytus draudimo ir darbo laikotarpius. Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad likęs gyvas tėvas negali remtis jokių draudimo ar darbo šioje valstybėje narėje laikotarpiu per referencinį laikotarpį, šiuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą šiai teisei įgyti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 63 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, iš dalies pakeistu 1999 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1399/1999, 72 straipsnis, 78 straipsnio 2 dalies b punktas ir 79 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktas aiškintini taip, kad jeigu valstybės narės nacionalinės teisės aktuose numatyta, kad teisė į išmokas našlaičiams gali būti grindžiama tiek mirusio tėvo, tiek likusio gyvo tėvo, kai jie turi darbuotojų statusą, padėtimi, pagal šias nuostatas reikalaujama sumuojant laikotarpius, reikalingus teisei į išmokas pirmojoje iš šių valstybių narių įgyti,

atsižvelgti į likusio gyvo tėvo kitoje valstybėje narėje įgytus draudimo ir darbo laikotarpius. Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad likęs gyvas tėvas negali remtis jokių draudimo ar darbo šioje valstybėje narėje laikotarpiu per referencinį laikotarpį, šiuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą šiai teisei įgyti.

Parašai.